

Хоспитирането по информатика и информационни технологии – етап от практическите педагогически дейности на студентите

Евгения Горанова

Lesson Observation in Informatics and Information Technologies as stage of practical pedagogical activities of students: Lesson Observation in informatics and information technologies as stage of practical pedagogical activities prepares the passage at which students will convert from object of teaching to subject of activity. As a form of teaching by lesson observation is making empirical summary of the process of teaching of pupils.

Key words: : lesson observation; stage of teaching] practical pedagogical activities] empirical summary.

ВЪВЕДЕНИЕ

Практическите педагогически дейности на студентите по Информатика и Информационни технологии се състоят от няколко взаимно свързани етапа – практически упражнения по методика на обучението, хоспитиране, текуща педагогическа практика (ТПП) и преддипломна педагогическа практика (ППП). В първите два етапа студентите са обекти на обучение, а във вторите два – действащи субекти на обучението.

Практическите упражнения осигуряват теоретичния базис на педагогическата дейност като принципи и методи на обучение, организационни форми, типове уроци и тяхната микроструктура. Изучавайки микроструктурата на уроците студентите ги запълват с учебно съдържание по различните учебни модули. При разработването на курсовата си работа по методика те имат задачата да конструират обучаващи и творчески задачи, като средства за обучение, които да включат в разработваните урочни тема.

Хоспитирането дава възможност за емпирично обобщение на теоретичния базис и подготвя студентите за прехода от обект на обучение – в субект при провеждането на ТПП и ППП.

ИЗЛОЖЕНИЕ

В Речника на чуждите думи в българския език хоспитирам (от лат. hospito) се определя като “ посещение на лекция, за да се уча да преподавам или да усъвършенствам знанията си” [2].

Като етап от практическите педагогически дейности на студентите хоспитирането се състои в наблюдаване на пет урока, изнесени от различни базови учители - в различни класове, в реални училищни условия. Уроците се подготвят от базовия учител по определени и договорени между него и методиста теми. Обикновено се подбират значими по интерес теми от учебната програма по Информатика и Информационни технологии, които имат приоритетно място в системата от уроци по отделните модули. Провеждането на петте наблюдения е така организирано във времето, че да се провежда след усвояването от студентите на практическите упражнения, свързани с типовете на уроците по Информатика и Информационни технологии и така ситуирано в учебните програми на двата учебни предмета, че да осигурява наблюдаване на различни типове уроци.

В тази практическа педагогическа дейност в качеството си на субекти на обучението участват методист и базов учител, а в качество на обект на обучение се намират студентите. Връзките и отношенията между участниците са представени на фигура 1.

Фиг.1 Участници в хоспитирането

Методистът осигурява теоретичния базис на обучението – практическите упражнения по методика на обучението, консултира изработката на курсовите работи на студентите. Според учебната програма в активните форма на обучение студентите работят по две урочни теми от областта на Информатиката и Информационните технологии, като подготвят конспекти на два различни типа урока.

Методистът подбира темите на наблюдението и заедно с базовия учител обсъждат дидактическите задачи, включени в наблюдаваните уроци.

На базата на разработените в практическите упражнения типове на уроците методистът подготвя формата за отразяване на провежданите наблюдения.

Към функциите на методиста се отнасят и организационните ангажименти, свързани с договореността между Филиала и базовото училище, осигуряване присъствието на студентите, участие в наблюдението и в неговото конфериране.

Отчитайки класификациите дадени в общата дидактика относно типовете уроци, като се съобразяваме със специфичните особености на компютърните науки, базирайки се на натрупания опит, в други наши разработки сме определили следните типове уроци подходящи за обучението по Информатика и Информационни технологии: **1)Урок за нови знания; 2)Урок за нови знания и формиране на нови умения; 3)Урок за затвърдяване на знания и съвършенстване на умения и 4)Комбиниран урок.** [1]

Отчитайки тяхната специфична макроструктура и микроструктура сме подготвили и съответстващите форми за отразяване на резултатите от наблюденията. Студентите разполагат с тях на адреса на информационния сайт <http://www.ruakss.hit.bg> в категория "Бакалавърски курсове". Тук предлагаме само една от тях. Останалите са достъпни на посочения интернет адрес.

НАБЛЮДЕНИЕ №5

Цел на наблюдението: Изясняване на микроструктурата на урок за затвърдяване на знания и усъвършенстване на умения по Информатика

Таблица 1

Елементи на макроструктура и микроструктура на урока	Умения, които ще се изграждат с наблюдението	Бележки на участниците в наблюдението
1.Уводна част 1. Организация на групата за работа 2. Актуализация на знания и умения имащи	1.1. Умения за организация на учениците за работа. 1.2. Умения за привличане на вниманието на учениците за работа. 2.1.Умения да се уточнят най-полезните въпроси от беседата за	

отношение към новата тема. 3. Уточняване на това, което ще се работи през часа	актуализация. 2.2. Умения за актуализация на дейности, които ще се използват в новия урок. 2.3. Умения за преход от старото учебно съдържание към новото, което предстои да се затвърди и усъвършенства. 3.1. Умения за преход към новото учебно съдържание чрез проблемна ситуация. 3.2. Умения за мотивиране на учениците към затвърдяване на знания и усъвършенстване на умения.	
II. Същинска част на урока 1. Разработване на новото в учебното съдържание, ако има такова. 2. Пренос на усвоени вече техники от програми решавани до сега в новата задача. 3. Дейности и задачи, чрез които ще се затвърдяват знания и усъвършенстват уменията. Брой на задачите. 4. Мястото на проверката и оценката по време на изпълнение на задачите и дейностите.	1. 1. Умения да се уточни какво ново трябва да се поднесе в учебното съдържание, което да подпомогне затвърдяването и усъвършенстване на умения. Какво е количеството на новата информация в сравнение с уроците от тип НЗ, НЗФУ 2.1.. Умения да се прецени какви усвоени вече умения от предходните теми ще се използват и ще се пренесат в новата ситуация. 2.2.. Наличие на индуктивни или дедуктивни похвати. 3.1. Определяне на дейностите, които се извършват за затвърдяване и усъвършенстване на уменията. Върху какви задачи се работи, с каква степен на сложност. 4.1. Умения за определяне на начините за получаване на обратна информация. Поставянето на оценка.	
III. Заключителна част 1. Обобщаване на затвърденото и усъвършенстваното. 2. Съобщаване на допълнителна информация за по-	1.1. Умения за изграждане на поредица от въпроси за заключителна беседа. 2.1. Умения за поддържане на интереса на учениците. 3.1. Мотивиране на оценки, ако	

ефикасни методи за извършване на дейността с цел поддържане на траен интерес у учениците към темата и мотивация за самостоятелно търсене на нова информация.	има поставени такива.	
--	-----------------------	--

Урокът се планира, конструира и реализира от **базовия учител**. Той подбира разпределението на учебния материал, методите и средствата, които ще се използват, и осигурява единство между преподаването и ученето. Затова и всяко наблюдение се провежда в рамките на три академични часа – един час за подготовка и на урока, един за реализация и един за обсъждане на първите два.

Съобразно типа и темата на урока базовият учител преценява вида на дидактическите задачи, включените в урока и задачите, предназначени да формират или усъвършенстват умения.

Формално погледнато при хоспитирането **студентите** се явяват наблюдатели на процеса на обучение на учениците. Тяхната роля обаче не е пасивна, а изследователска. В този смисъл студентите проверяват жизнеспособността (приложимостта) на теоретичните модели, които познават от упражненията и вероятността те да се реализират в училищни условия при конкретните познавателни способности на учениците. Съпоставят интерпретацията на моделите на базовите учители. Затова е желателно да се наблюдават различни базови учители, различни урочни теми и типове уроци. Тази практика обогатява студентите с умения за оптимално дозиране на новия учебен материал и разпределянето му съобразно учебното време, с идеи за нови практически задачи, подходящи за урочните теми, за взаимодействието с “добрите” и “проблемните” ученици. Анализира се прилаганата фронтална и индивидуално организация на обучение в урока при етапите на формирането или усъвършенстването на умения, отчитат се начините за получаване на обратна информация от страна на учителя, последвали те я корекции относно информирането и формирането, както и способите за преобразуването ѝ в оценка. Всеки студент попълва индивидуална бланка, водейки бележки по хода на урока, като по този начин осъществява самостоятелна рефлексия на теоретичните си знания.

В последвалото **колективно обсъждане** на наблюдавания урок (методист - базов учител - студенти) методистът прави преценка на теоретичната подготовка на студентите, съобразно техните реакции към наблюдението. Базовият учител участва в конфеирането като изяснява целите на урока и тяхната определеност от Държавните образователни изисквания, използваните методи и педагогическите похвати към тях, както и постигнатите крайни резултати. Отговаря на въпроси на студентите. Студентите извършват доизясняване на елементите от микроструктурата на урока, коментират с базовия учител тяхната предварителна подготовка съобразно заложените цели, начините за тяхното евентуално различно реализиране и формулират, според своите виждания, постигнатите резултати.

Хоспитирането изгражда у студентите отношение не само към наблюдавания урок, но и към участниците в него. Така те преценяват предварителната работа на методиста относно тяхното професионално изграждане и избора му на тема за наблюдението, формират своя преценка за научните и педагогически компетенции на базовия учител, мислено се поставят в неговата роля и извършват самоконтрол на собствения си педагогически потенциал.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Търсейки мястото на хоспитирането като елемент от научното познание ние си задаваме въпроса: Какво е наблюдението? – етап или форма на обучение? Защо го провеждаме след практическите упражнения и преди педагогическите практики? Какво е особено в тази дейност? Като етап тя се явява **подготовка за прехода**, при който студентите ще се превърнат от обект на обучението (каквото са в практическите упражнения) в субект на дейността (каквото са в ТПП и ППП). Но като участници в наблюдението студентите са все още в ролята си на обект на обучение, затова имаме достатъчно основания да приемем хоспитирането и като форма на обучение, но такава форма, при която студентите извършват **емпирично обобщение** на обективната реалност каквато е процесът на обучение на учениците. В това емпирично обобщение студентите започват с фазата на **сетивната степен** на познание извършвайки възприятията и създавайки си представи. Продължават с **рационалната степен** на познанието като извършват логическите операции сравнение, абстракция, анализ, и се подготвят за най-висшата степен на познание – **синтез**. В етапа на педагогическите практики студентите ще синтезират свои модели на обучение, като се опират на теоретичните, ще внесат свой собствен стил в практическите модели, реализирани от базовите учители, ще реагират адаптивно на конкретните познавателни възможности на учениците и реалните училищни условия и ще разгърнат своя формиран педагогически потенциал..

ЛИТЕРАТУРА

[1]. Денева, Е., Методика на обучението по информатика и информационни технологии. Ръководство за упражнения, Силистра, Рен-50, 2008.

[2]. Отчет на проект по ФНИ на тема "Разработване на система за управление качеството на практическите педагогически дейности на студентите.", Силистра, 2008.

[3]. <http://www.ruakss.hit.bg>

За контакти:

гл.ас. инж. Евгения Денева Горанова, катедра "Технически и природоматематически науки", Русенски университет "Ангел Кънчев", Филиал-Силистра Тел.: 086/ 821 521, e-mail: e_deneva@abv.bg

Докладът е рецензиран